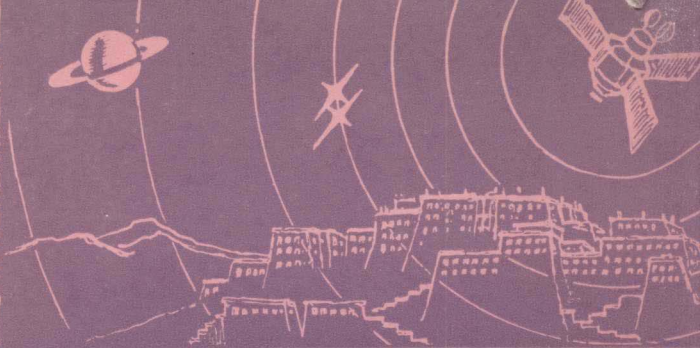
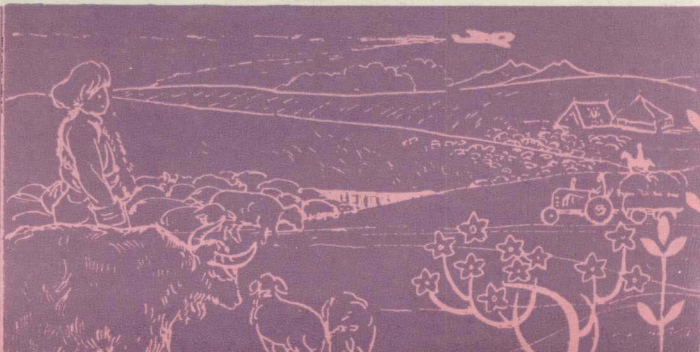

ཁེཤའི་ཅེཤའོ།

-11-

མི་རིགས་དཔེ་ལྷན་ཁང་།

ཤེས་བྱའི་རིགས་མ།

11

ཨ་ཕ་ལས་དབུ་ཕྱེས་ཁང་།

ཤེས་བྱའི་ཐེགས་མ།

*

མི་དུགས་དཔེ་སྒྲན་ཁང་གིས་ཚུམ་ཁུར་བྱས་ནས་བསྐྱན་པ།

1983 ལོའི་ཟླ་ 3 པར་པར་གཞི་ 1 པོ་བརྒྱལ་པ།

1983 ལོའི་ཟླ་ 3 པར་པོ་ཅིན་ལ་པར་ཐེངས་ 1 པོ་བརྒྱལ་པ།

དེབ་རེར་སྐར་ཐུང་ 1 ཟར་ 6 །

知 识 火 花

(第十一辑)

(藏 文)

民族出版社编译出版 藏学杂志发行
民族印刷厂印刷

开本：850×1168毫米1/32 印张：3

1983年3月第1版

1983年3月北京第1次印刷

印数：0001—3,200册 定价：0.16元

书号：M 17049(3)34

དཀར་ ཆག

གསར་བཞེད་མ་ལྟན།

ལྷན་གྱི་ལྷན་ཁྲན་ཏང་གི་གལ་ཆེད་ཤོས་ཚོགས་སྐྱོད་ཀྱི་དོ་

ལྷན་མདོར་བཅུས། ལྷན་མཁན་བདེ་ལྷན་མེ་ཏྲུག (4)

ལྷན་ལྷན་དང་མ་དང་ལྷན་ལྷན་གྱི་གཉིས་པ། ལྷན་མཁན་བཅོད་ནམས། (9)

ལྷན་གྱི་ཆེན་མོ་མཁ་པ་ཉི་མོ་ལྷན་གྱི་བདེན་དབང་ཡིན།

..... ལྷན་མཁན་ཆེ་ཆོས་འཕེལ། (11)

གསར་བཞེད་མ་ལྟན།

ཆོ་མཁྱན་གྱི་ཉེ་མོན་ལའེ་ཡི་དགོངས་ལྷན་ཡི་ཡེ ལྷན་མཁན་སྐལ་བཟང་ལྷན། (15)

ཡི་ཏྲ་ཤེད་དང་ཁོང་གི་སྒྲི་སྒྲ། ལྷན་མཁན་སྐལ་བཟང་བདེ་ལྷན། (16)

དེ་ལྷན་རང་གི་འག་རིམ་ལས་བྱེད་བའི་འགྱིད་འགྱིད་ལས་ཀྱི་

བྱེད་འདོད་བྱེད་པ། ལྷན་མཁན་མེ་ཏྲུག (17)

ཆན་རིག་དང་ལག་རྩལ།

ཆེད་སྐྱོད་ཀྱི་གེས་བྲ། ལྷན་མཁན་བདེ་ལྷན། (19)

བཟའ་ཆས་ནང་གི་མཚོག་ཉོར་ཉེ་བཟའ་མུ།ལྷུར་མཁན་མདྲ་བ། (20)

ཁོར་ལྷག་གི་བྱའ་ཆ་དང་འལྱར་ཞོག་ལྷུར་མཁན་ཆེ་དབང་། (24)

གནས་བྱུང་མོ་རྒྱལ།ལྷུར་མཁན་ལུ་ཁོ། (28)

རྒྱ་མཚའི་ནང་གི་ཤོག་ཆགས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་.....ལྷུར་མཁན་དཔལ་ཆང་། (33)

ཉའི་མཚོར་བྱེད་དང་། གྲ་ཉན་བྱེད། ར་ཆར་བྱེད་བཅས་
ཀྱི་ཉམས་བ་དེ་རི་ལྷུར་བྱས་ནས་ཉ་གོ་བ་རེད།ལྷུར་མཁན་ནམ་གྲོ། (35)

པོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་མོན་ལྷོད་དང་འཆོ་བའི་ནང་
གི་ཆན་རིག་.....ཙམ་མཁན་ཁྲ་བ་ཆེ་རིང་། (39)

ཁྱེད་ཀྱིས་མཁྱེན་ཀྱི་ཡོད་དམ།

མོ་བས་རང་ཉིད་འཁྱུ་མི་བྱའ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་རེད།
.....ལྷུར་མཁན་སྒྲུ་བཟང་ནམ་གྲོ། (42)

རིག་གནས་དང་ལྷུ་ཆལ་ཤར།

གཟེ་འོད་འཕྲོ་བའི་པོད་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་།

ཏུན་ཉོར་ནས་མོན་བའི་པོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ལྷུར་ཡིག་«རྩ་མ་ཆའི་རྟོགས་བརྟེན»
.....ལུང་དབང་མི་རིགས་སྐབ་བྱ་ཆན་མའི་པོད་རིགས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་
ཙམ་གྱི་ཁ་འབྲེལ་བྱེད་མཁན་བཟོད་ནམས་ལྷོད་དང་དབང་བྱུ། (48)

མི་ སྐྱེས་ རང་ བློན།

དཔྱིས་ སྐྱེས། ལྷ་རྩེ་མཁན་ཆོ་བཟང་། (76)

གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་འཕྲོད་བརྟེན།

ལྷན་མཐོང་འགོས་ནད་འགོག་འཛིན་བྱེད་ལྟངས། ལྷ་རྩེ་མཁན་ལྷ་མོ། (81)

ཐ་མག་འཐེན་ན་གཞོད་པ་གང་འདྲ་ཡོད། ལྷ་རྩེ་མཁན་ཆོ་འཇམ་ཐམས། (88)

འཇམ་གྱིང་མོག་གི་གནས་ཚུལ་ཡ་མཚན་ཅན།

ངར་ལྷགས་ལས་མཁྱེགས་བའི་ཤིང་སྣང་།

སྒོག་ཆགས་ཤོད་ཀྱི་“ར་བཟི་བ”།

སྒོག་ཆགས་ཀྱིས་རང་ནད་རང་འཛིན་བྱེད་བྱུང། ལྷ་རྩེ་མཁན་ཆོ་དབང་མ། (91)

མཁྱེན་ཤོག་རྩལ་འགོད་བྱེད་མཁན།

ལང་མིང་རྩུ།

ལྷ་ཤོག་གི་རི་མོ་འབྲི་མཁན།

མི་རྩན་མིན།

དེབ་འདི་ནང་གི་ཁ་བྱང་རི་མོ་དང་བར་བཅུག་རི་མོ་འབྲི་མཁན།

..... ལྷ་བ་ཆོ་འཇམ་། དོན་གྲུབ། ལང་མིང་རྩུ། མི་ཏུ།

ཡུང་གི་ཡུང་ཁྱེད་ཀྱི་གཤམ་ ཆེན་གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་གྱི་རྒྱ་ ཆེན་མདོར་བསྐྱུས།

—— བདེ་མྱེད་མེ་ཏྲུག་གིས་བསྐྱུས། ——

ཏུང་གི་སྐབས་བརྒྱད་པའི་ཡུང་ལྷ་ཚང་འཛུགས་གྱིས་ ཆོག་སྐྱོར་གྱིས་བསྐྱུས་པའི་སྐྱོར།

ཐངས་དེའི་ལྷ་ཚང་འཛུགས་གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་གྱི་ 1957 ལོའི་ཟླ་ 9 ཚེས་ 20 ལུང་
 ཟླ་ 10 ཚེས་ 9 པར་པེ་ཅིན་དུ་འཛུགས་པ་རེད།

གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་གྱི་ 1956 ལོ་ནས་ 1967 ལོའི་པར་ལྷ་ཚང་གི་ཞིང་ལྷ་
 ལས་འཕེལ་ལྷ་ཚང་གཏོང་ལྷ་ཚང་འཛུགས་(བཟོ་བཅས་འཆར་ཟིན) ལྷ་ཚང་པའི་ཐོག་
 ལས་གྱིས་འཆར་ལྷ་ཚང་པ་དེ་གི་གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་གྱི་གྱིས་ཆོད་གཙ་པ་ཡིན།

ཏུང་གི་ཆོག་སྐྱོར་ཆེན་བརྒྱད་པའི་གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་ ཐངས་གཉིས་པའི་སྐྱོར།

གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་དེ་གི་ 1958 ལོའི་ཟླ་ 5 པར་པེ་ཅིན་དུ་འཛུགས་པ་རེད།

ཐངས་དེའི་གྱིས་ཆོག་སྐྱོར་གྱི་གྱིས་ཆོད་གཙ་པ་འདི་ལྷ་ལྷ། ཆོག་སྐྱོར་

གྱིས་སློ་མཐུན་ལིུ་ཤེ་ཆེས་ཀྱང་དབྱང་གི་ཆབ་བྱས་ནས་གནང་བའི་ལས་དོན་
 ལྷན་ཞུ་གྲོས་བསྟར་དང་གྲོས་འཆམ་བྱས་པར་མ་ཟད། སློ་མཐུན་ཐན་གྱི་ལིན་
 གྱིས་ཀྱང་དབྱང་གི་ཆབ་བྱས་ནས་གནང་བའི་《1956 ལོ་ནས་ 1967 ལོའི་བར་...
 རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཞིང་ལས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུའི་ཅ་འཛིན་(བཟོ་བཅས་འཆར་ཟིན་
 ཐངས་གཉིས་པ)》སྐར་གྱི་གསལ་བཤད་དང་སློ་མཐུན་ཏིང་ཞེས་པའི་གསལ་གནང་
 བའི་《མི་མི་ཁྱོ་རུ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་གྲང་ཁན་ཏང་དང་བཟོ་བའི་ཏང་གི་འཐུས་...
 མི་གྲོས་ཚགས་འཚགས་པའི་སྐར་གྱི་གྲོས་ཚད་》ཀྱང་གྲོས་བསྟར་དང་གྲོས་འཆམ་
 བྱས་པ་རེད། གྲོས་ཚགས་ཀྱིས་ཏང་ཀྱང་དབྱང་གིས་མཐོ་ཀྱུ་ཞིའི་དགོངས་
 འཆར་གཞིར་བཟུང་ནས་བརྟན་པའི་ངར་བྱགས་གཅིག་སྒྲིམ་དང་། ཡང་ཅེ་ལྟར་
 ལེན། མང་ལྟར་ལེགས་པའི་བཅས་ཀྱི་སློ་ནས་སྤྱི་ཚགས་རིང་ལུགས་འཛུགས་
 ལྷན་ཁྲེད་པའི་སྤྱིའི་ལམ་ཕྱོགས་མཐིན་གཅིག་རུ་མས་མཐུན་བྱས་པ་རེད། གྲོས་
 ཚགས་ཀྱིས་ད་དྲུང་ཏང་ཡོངས་ཀྱི་སློ་མཐུན་དང་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་རྣམས་ལ་
 ལོ་བཅོ་ལྔ་འམ་ཡང་ན་དེ་ལས་ཐུང་བའི་དུས་ཚད་ནང་བཟོ་ལས་ཐོན་རྫས་གཙོ་
 བོ་རྣམས་ཀྱི་ཐོན་ཆད་དེའི་རྒྱུ་མེད་པ་དང་དེའི་ཐོན་ཆོ་ལས་བཀྲལ་བའི་.....
 བཅོན་ལེན་ཁྲེད་རྒྱ་དང་《རྒྱལ་ཡོངས་ཞིང་ལས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའི་ཅ་འཛིན་》
 དུས་ཚད་ཀྱི་ཐོན་ལ་འགྲུབ་པའི་བཅོན་ལེན་ཁྲེད་རྒྱུའི་འཕོད་སྒྲུལ་བྱས་པ་རེད།

ཚགས་ཆེན་བརྒྱུད་པའི་གྲོས་ཚགས་ཐངས་གཉིས་པའི་ཐོག་གྲོས་འཆམ་.....
 བྱང་བའི་སྤྱི་ཚགས་རིང་ལུགས་འཛུགས་ལྷན་ཁྲེད་པའི་སྤྱིའི་ལམ་ཕྱོགས་དང་དེའི་
 ཅ་པའི་གནད་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་ཕྱོགས་ནི་རྒྱ་ཆའི་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་.....
 རང་རྒྱལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་རྫོང་ལུས་ཐོབས་པའི་གནས་ཚུལ་.....
 བརྒྱར་རྒྱུའི་རེ་བ་ཁ་ཆ་དགོས་གཏུག་ཁྲེད་པའི་ཡོངས་ཁྲུབ་ཀྱི་རེ་འདུན་མཚན་པ་
 དེ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་སྤྱན་ཆ་ནི་བྱི་རོལ་ལུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ཆས་ཉིད་ལ་སྐར་
 རྒྱུ་བྱས་པ་དེ་རེད།

ཉང་གི་སྐབས་བརྒྱད་པའི་ཀྱང་ལྷ་ཚང་འཛམས་ཀྱིས་ ཚྱགས་ཐངས་བྱག་པའི་སྐར།

ཀྱིས་ཚྱགས་དེ་ནི་ 1958 ལོའི་ཟླ་ 11 ཚེས་ 28 ན་མ་ཟླ་ 12 ཚེས་ 10
 བར་ལུའུ་ཁང་གྱི་ཁྱིམ་ཏུ་འཚགས་པ་རེད། ཀྱིས་ཚྱགས་དེར་ལུའུ་ཁང་གྱིས་
 ཚྱགས་ཡང་ཐེར།

ཐངས་དེའི་ཀྱིས་ཚྱགས་ཀྱིས་མི་དམངས་ཀྱང་ཉིའི་གནད་དོན་འགའ་ལས་
 སྐར་གྱི་ཀྱིས་ཚད་ལ་ཀྱིས་འཆམ་བྱས་པ་དང་། སྐར་མཐུན་མའོ་ཙེ་དྲུང་གིས་ཁོང་
 སྐབས་རྗེས་མའི་ཀྱང་ཏུ་མི་དམངས་ཀྱི་མཐུན་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྱུ་ཞིའི་འདེམ་སྐྱག་
 པ་མི་བྱེད་རྒྱུའི་ཀྱིས་གཞི་བཏོན་པ་གནང་བར་མོས་མཐུན་བྱས་པ་དེ་ནི་ཀྱིས་ཚད་
 གཙ་བ་རེད།

སྐབས་བརྒྱད་པའི་ཀྱང་ལྷ་ཚང་འཛམས་ཀྱིས་ ཚྱགས་ཐངས་བརྒྱད་པའི་སྐར།

ཀྱིས་ཚྱགས་དེ་ 1959 ལོའི་ཟླ་ 8 ཚེས་ 2 ན་མ་ཚེས་ 16 བར་ཅང་ཞི་ཞིང་
 ཆེན་ཁོངས་ལུའུ་ཉན་ཏེ་ཐང་འཚགས་པ་རེད། ཀྱིས་ཚྱགས་དེར་ལུའུ་ཉན་གྱིས་
 ཚྱགས་ཡང་ཐེར།

ཐངས་དེའི་ཚང་འཛམས་ཀྱིས་ཚྱགས་ཀྱིས་ལང་ཏེ་ཉིའི་ལས་གཙས་པའི་
 ཉང་ཚྱལ་ཕྱགས་ཁག་སྐར་གྱི་ཀྱིས་ཚད་ཀྱིས་འཆམ་བྱས་པ་རེད།

1958 ལོའི་ལོ་མཇུག་ནས་ཐངས་དེའི་ལུའུ་ཉན་གྱིས་ཚྱགས་ཕྱག་མར་...
 འཚགས་པའི་བར། སྐར་མཐུན་མའོ་ཙེ་དྲུང་དང་དྲུང་ཀྱང་དབྱང་གིས་ཉང་ཡོངས་
 ལ་འགོ་བཙུག་གནང་སྟེ་“མཆོང་རྒྱུད་ཆེན་པོ”དང་ཀྱང་ཉི་ཙན་དུ་འགྱུར་བའི་ལས་...

འགུལ་ནང་གི་དམིགས་ཚད་མཐོན་པོ་དང་། ལོང་ཆོད་ཀྱི་བོད་འདྲམས།
 རྒྱ་རྒྱལ་གི་རྒྱང་ཡན། “རྒྱ་ནོར་མཉམ་སྦྱད་ཀྱི་རྒྱང་ཡན”བཅས་ཀྱིས་མཆོན་
 རྒྱལ་གཙོ་པོ་བྱས་པའི་གཡོན་ལྷན་གི་ནོར་འཁྲལ་ཡོ་བསྐང་བྱེད་རྒྱའི་འབད་བཙོན་
 གནང་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ལུ་ཉན་གྱིས་ཆོགས་ཀྱི་མཆུག་དུ་སློ་མཐུན་
 མའི་ཅ་དུང་གིས་ནོར་འཁྲལ་གྱི་སྒྲོ་ནས་སློ་མཐུན་མེང་ཏེ་རྟེན་ལ་དགག་པ་བྱག་
 རྒྱ་སྐལ་སྤྱོད་གནང་བར་མ་ཟད། དེ་ནས་གོམ་གང་མདུན་དུ་སྒྲོས་ཏེ་ཏང་ཡོངས་
 རྒྱ་ནོར་འཁྲལ་གྱི་སྒྲོ་ནས་“གཡས་ལྷན་ལ་ངོ་ཚོལ་བྱེད་པའི”འཐབ་ཚད་ཀྱང་སྒྲུལ་
 པ་རེད། འཐབ་ཚད་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་ཆབ་སྲིད་ཐོག་ཏང་ནང་དུ་ཀྱང་དབྱང་ནས་
 གཞི་རིམ་བར་གྱི་དམངས་གཙའི་འཆོ་བར་གནོད་སྐྱོན་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་པ་དང་།
 དཔལ་འབྱོར་ཐོག་གཡོན་ལྷན་གི་ནོར་འཁྲལ་ཡོ་བསྐང་བྱེད་མཆམས་ཆད་ནས་
 ནོར་འཁྲལ་དེ་དུས་ལུན་ཏ་ཅང་རིང་པོ་གནས་པ་རེད། 1978 ལོའི་ཟླ་12 པར་
 ཏང་གི་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ལུ་ཆང་འཛམས་སྒྲོས་ཆོགས་ཐེངས་གསུམ་
 པས་ལུ་ཉན་གྱིས་ཆོགས་ཐོག་སློ་མཐུན་མེང་ཏེ་རྟེན་ལ་བཙོན་པའི་ནོར་འཁྲལ་
 གྱི་སྒྲོམ་ཆོག་དེར་ཞིབ་བཤེར་དང་ཡོ་བསྐང་བྱས་ནས། སློ་མཐུན་མེང་ཏེ་རྟེན་
 སྐགས་ཀྱིས་ཏང་དང་མི་དམངས་ལ་བཞག་པའི་མཛད་རྗེས་ཁས་སླངས་པར་མ་
 ཟད། ཁོང་གི་མཆན་སྐྱོན་སྤར་གསེབ་བྱས་པ་རེད།

1981 ལོའི་ཟླ་6 པར་ཏང་གི་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ལུ་ཆང་
 འཛམས་སྒྲོས་ཆོགས་ཐེངས་དྲུག་པའི་ཐོག་དུ་སྒྲོས་འཆམ་བྱང་པའི་《རྒྱལ་ཁབ་
 བཅུགས་ཚུན་གྱི་ཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་གནད་དོན་འགའ་ཞིག་སྐོར་གྱི་སྒྲོས་ཆོད་》ནང་
 ཏང་གི་སྐབས་བཅུད་པའི་ཀྱང་ལུ་ཆང་འཛམས་སྒྲོས་ཆོགས་ཐེངས་བཅུད་པའི་
 “མེང་ཏེ་རྟེན་དང་། རྟེན་ཁི་ཁིང་། ཀྱང་ལུན་ཐེན། གྲོ་ཞའོ་གྲོ་ཏང་གིས་
 ཆོགས་ཁག”ཟེར་བའི་སྐོར་གྱི་སྒྲོས་ཆོད་བཞག་པ་དེ་ནི་ཡོངས་སྒྲོས་ནོར་བ་ཞིག་
 རེད་ཅེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད།

ཏང་གི་སྐབས་བརྒྱད་པའི་ཡུང་ལུ་ཚང་འཛམས་ཁྲིས་ ཚོགས་ཐེངས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་སྐོར།

ཁྲིས་ཚོགས་དེ་ 1966 ལོའི་ཟླ་ 8 ཚེས་ 1 ནས་ཚེས་ 12 བར་པེ་ཅིན་དུ་་་་
 འཚོགས་གིང་། དེའི་ཁྲིས་ཚོད་གཙ་པོ་ནི་《འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་རིག་གནས་
 གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་སྐོར་གྱི་ཚད་དོན་》(དོན་ཆན་བརྒྱ་དྲུག) རེད། 1966 ལོའི་
 ཟླ་ 5 བར་ཡུང་དབྱང་ཆབ་སྲིད་ཚུལ་གྱི་ཁྲིས་ཚོགས་དང་ལོ་དེའི་ཟླ་ 8 བར་ ཏང་་་་
 གི་སྐབས་བརྒྱད་པའི་ཡུང་ལུ་ཚང་འཛམས་ཁྲིས་ཚོགས་ཐེངས་བརྒྱ་གཅིག་པ་་་་་་
 འཚོགས་པ་དེ་ནི་“རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ”ལྷོགས་ཡོངས་ནས་སྒྲུལ་སྤྱོད་་་་
 རྒྱུད་པའི་མཚན་རྟགས་གིག་ཡིན་ཞིང་། ཁྲིས་ཚོགས་དེ་གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་རྟེན་དུ་
 《ལུ་པའི་བརྒྱ་དྲུག་གི་བདེ་ཤོ་》དང་《འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་རིག་གནས་གསར་་་་
 བརྗེ་ཆེན་པོའི་སྐོར་གྱི་ཚད་དོན་》ལ་ཁྲིས་འཆམ་བྱས་གིང་། “ཐེང་ཁྲེན་དང་།
 ལུའ་ཏུའེ་ཆིང་། ལུའུ་རྟིང་དབྱི། དབྱང་ཅང་ཁུན་ཏང་ཚོལ་ཚོགས་ཁག”ཟེར་
 པ་དང་“ལུའུ་ཅུའེ་ཆི་དང་རྟིང་ཞུའེ་མིང་གི་སི་ལིང་ལུའུ”ཟེར་བར་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་
 རྫོ་ནས་འཐབ་ཚད་བྱས་པ་དང་། ནོར་འཁྲུལ་གྱི་རྫོ་ནས་ཏང་ཡུང་དབྱང་གི་འགོ་
 ཁྲིད་ལས་ཁུངས་རྒྱུར་སྒྲིག་བྱས་ནས། “ཡུང་དབྱང་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་འི་ཆ་
 རྒྱུད་”ཟེར་བ་དེ་བརྒྱ་གས་པར་མ་ཟད་ཡུང་དབྱང་གི་དབང་ཆ་ཏ་ཅང་མང་པོ་་་་་་
 ཞིག་དེར་འཛིན་དུ་བརྒྱུག་པ་རེད། རྫོ་མཐུན་མའོ་ཙེ་དུང་གི་གཡོན་རྒྱུད་ནོར་
 འཁྲུལ་གྱི་མི་སྡེར་གྱིས་འགོ་ཁྲིད་བྱེད་པ་དེས་དོན་དམ་དུ་ཏང་ཡུང་དབྱང་གི་ཐུན་
 མང་འགོ་ཁྲིད་གྱི་ཆབ་བྱས་པ་དང་། རྫོ་མཐུན་མའོ་ཙེ་དུང་སྡེར་ལ་དད་བྱས་
 རྒྱུད་པ་དེ་ཁྲིས་པ་ལྟར་ལུང་སྒྲིག་བྱས་པ་རེད། ལིན་པའོ་དང་། ཅང་ཆིང་།
 ཁང་ཅིང་། ཡུང་ཁུན་ཆའོ་སོགས་ཀྱིས་གཙ་པོ་“ཡུང་དབྱང་རིག་གནས་གསར་
 བརྗེ་འི་ཆ་རྒྱུད་”ཟེར་བའི་མིང་ཁྲིར་རྟེ་སྐབས་དང་བསྐྱར་ནས་“ཡོད་ཆད་གཏོར་རྒྱ་
 དང་ལྷོགས་ཡོངས་ནས་ནང་འཁྲུག་གྱུག་རྒྱུ”རན་སྒྲུལ་བྱས་པ་རེད།

ཀུལ་ཁྱི་དང་པོ་དང་ཀུལ་ཁྱི་གཉིས་པ།

བསོད་ནམས་ཀྱིས་བསྒྲུར་པ།

ཀུལ་ཁྱི་དང་པོ།

1864 ལོའི་ཟླ་ 9 ཚེས་ 28 ཉིན་དབྱིན་གོ་དང་། ཟླ་གོ་ 9 གོ་ 5 རྒྱུ་
དུ་ལི། པོ་ལན་སྐྱེས་ཀྱི་བཟོ་པའི་འཕུས་མི་ནམས་ལུན་ཏུན་ཏུ་ཚོགས་འདུ་
འཚོགས་ནས་ 1863 ལོའི་པོ་ལན་གྱི་འོས་ལངས་ལ་ངག་ཤོག་ནས་ཀྱབ་སྐྱོར་བྱས་
པ་རེད། མར་ཁེ་སེའི་འགོ་བཟོ་འོག་ཚོགས་ཆེན་དེས་ཀུལ་ཁྱིའི་བཟོ་པའི་མཐུན་
ཚོགས་ཏེ་ཀུལ་ཁྱི་དང་པོ་བཅུགས་པ་ཡིན་ཞེས་བྱུང་བསྐྱེད་བྱས་པ་རེད། མར་
ཁེ་སེས་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་དོན་དུ་《གསར་དུ་བཅུགས་པའི་བསྐྱེད་བྱས་གཏམ་》དང་
《གནས་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིལ་ཡིག་》ཟིན་ཟིན་བསྐྱོན་པ་རེད། ཀུལ་ཁྱི་དང་པོ་ནི་ཀུལ་
ཁྱིའི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་དང་མར་ཁེ་སེ་རིང་ལུགས་བྱང་འབྲེལ་བྱས་པའི་ཐོན་
དངོས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་བཅུགས་པ་ནི་ཀུལ་ཁྱིའི་བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་དུས་
རིམ་གསར་པ་ཞིག་ལ་སླེབས་པ་མཚན་པ་རེད། ཀུལ་ཁྱི་དང་པོས་ཕུལ་ཕུལ་
དུང་རིང་ལུགས་དང་པ་ཁུལ་ཉིང་རིང་ལུགས། དེ་མིན་འབྲེལ་མིན་སྐྱོན་ཚོགས་པའི་
སྐབས་འཚོལ་རིང་ལུགས་བཅས་ལ་ཅ་དོན་ཤོག་གི་འཕལ་ཚད་བྱས་པ་མ་ཟད།
པ་ལི་ཀྲང་ཉིའི་གསར་བརྗེས་ངག་ཤོག་ནས་ཀྱབ་སྐྱོར་དང་། ཀུལ་ཁྱིའི་ཁྱི་གི་
བཟོ་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་ལས་ཤུད་པ་གསོ་སྐྱོར་བྱས་ཏེ་ཀུལ་ཁྱིའི་འཕྱོར་མེད་གལ་
རིམ་གྱིས་ཁྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་བཟོན་ལེན་ཤུད་པའི་འཕལ་ཚད་ལ་ཀུལ་ཁྱི་ཐོབ་
ཕྱིར་མང་གཞི་བཏོང་ནས་རང་གི་སྐབས་ཆེ་བའི་ལོ་ཀུས་ཀྱི་ལས་འགན་བསྐྱུལ་
པ་རེད། 1876 ལོར་མེ་གོའི་ཟླ་བཟོ་དུ་དེ་མི་དགོས་པ་བཟོས་པའི་བྱུང་བསྐྱེད་
བྱས་པ་རེད།

ཀུལ་སྤྱི་གཉིས་པ།

1889 ལོའི་ཟླ་ 7 ཚེས་ 14 ཉིན་པ་ལི་ཏུ་ཀུལ་སྤྱི་འཛིན་ཚོགས་རིང་ལུགས་་་་
 པའི་འཕུས་མི་ཚོགས་ཆེན་སྐོར་ཚོགས་བྱས་ནས་རྒྱ་གོའི་མི་དམངས་ཀྱིས་པ་ཉིའི་་་་
 བཅོན་ཁང་བཅན་བཟུང་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་འཁོར་བར་བྱན་གསུམ་པ་རེད།
 ཨེན་གེ་མིའི་སྤྱོད་རྟོན་ཚོགས་ཆེན་ཐོག་“ཡུ་གཅིག”ཏུ་ས་ཆེན་སྐོར་གྱི་ཕྱོས་་་་
 ཆོད་ཕྱོས་འཆམ་བུང་བ་དང་། དཔལ་འབྱོར་འཐབ་ཚོད་དང་ཆབ་སྲིད་འཐབ་
 ཚོད་གྱི་ཕྱོས་ཆོད་ཕྱོས་འཆམ་བུང་བ་མ་ཟད། ཏུས་ཆོད་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་འཕུས་
 མི་ཚོགས་ཆེན་སྐོར་ཚོགས་བྱེད་རྒྱུའི་ལམ་ལུགས་གཏན་ལ་ཐབ་པ་རེད། ཀུལ་སྤྱི་
 གཉིས་པ་བཅུགས་པས་ཀུལ་སྤྱིའི་བརྗོད་པའི་ལས་འགུལ་གོང་ཏུ་འཕེལ་བར་སྐྱུལ་་
 འདྲེད་བུང་བ་རེད། རྩིས་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་གཙོ་ཏང་གི་འགོ་བྟེན་པ་ཆེ་
 མཛེན་སྲུང་འཛུལ་མེད་ཏུ་འཇུག་སྤྱིང་དམག་ཆེན་དང་པོར་བཅི་བཀྱར་བྱེད་་་་་་
 མཁན་བཅན་ཀུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་ལངས་ནས་འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་་་
 གསར་བརྗོད་ལས་དོན་ལ་རྒྱབ་གཏོད་བྱས་པས་ཀུལ་སྤྱི་གཉིས་པ་དེ་རང་ལུགས་་
 སྤྱོད་པ་རེད།

(སོག་ལྷོ་ 14 པར་མཐུད) དམག་འཁྲུག་ལ་ཀུལ་ཁ་རྒྱབ་ས་ཆེན་ཐོབ་པ་རེད།
 (1951 ལོའི་ཟླ་ 8 པར་རང་ཀུལ་སྤྱི་དགུང་གིས་དགུ་པའི་ཚེས་གསུམ་དེ་ཀྱང་་་
 གོའི་མི་དམངས་ཀྱིས་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་བྱེད་པར་ཀུལ་ཁ་ཐོབ་པའི་བྱན་་་་་
 གསའི་ཉིན་མོར་གཏན་འབེབས་གནང་བ་རེད།)

བདུན་པའི་ཚེས་བདུན་གྱི་ཏུས་འགྱུར་གྱི་ཐོག་ནས་ང་ཚོས་བདེན་དོན་ཞིག་
 ཤེས་པ་ནི། དོག་ཅ་གཅིག་སྤྱིལ་བྱས་པའི་མི་དམངས་ནི་འཐབ་ན་མི་ཀུལ་བ་མེད་
 པ་ཞིག་ཡིན། ལུ་ཁོ་ཁོ་ཆའི་ཟམ་པ་ནི་དེའི་ཐད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་དཔང་ཡིན།

ལུ་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་ཟམ་པ་ནི་ལྟ་ རྒྱུ་གྱི་བདེན་དཔང་ཡིན།

ཆོ་ཆས་འཕེལ་གྱིས་བཞུར།

གོང་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་གི་ལྟ་རྒྱུ་ལ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་.....
ལ་ལུ་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་མི་དམངས་ཀྱང་ཉེ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད། ས་ཆ་དེ་ནས་རྒྱུ་པའི་
ཆུ་པོ་ཡུང་དྲིང་རྩ་ཡི་ཕྱག་ལ་རྩ་ཟམ་རྩིང་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་ལུ་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་.....
ཟེར། ཟམ་པའི་ལན་ཀན་གྱི་རྩ་ཡི་ཀ་བའི་སྒང་ལ་བཟོ་ལྟ་དང་ཆེ་ཆུང་འདྲ་
མཉམ་སྒྲིལ་གྱི་སེང་གའི་གཟུགས་བརྟན་བཞག་ཡོད་པས། ཁ་རྒྱུན་དུ་“ལུ་
ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་ཟམ་པའི་ཕྱག་གི་སེང་གའི་བཟངས་གྱིས་མི་ལངས་”ཟེར་གྱི་ཡོད། ཡིན་
ན་ཡང་ལུ་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་ཟམ་པའི་མིང་ཡངས་སུ་གྲགས་པ་ནི་དེའི་ཕྱག་ལ་རྩ་ཡི་.....
སེང་གའི་ཡོད་པའི་རྒྱུ་གྱིས་མ་ཡིན་པར། ཀྱང་གོའི་མི་དམངས་གྱིས་དཔེ་རང་
ཆེན་པོས་རི་བོན་བཅན་འཇུག་པར་འགྲོག་ཤོལ་བྱེད་པའི་ཆུ་པོས་ཆེན་གྱི་རི་འགྲོག་
དམག་འབྲུག་ནི་ཡུལ་དེ་ནས་འགྲོ་ཆུགས་ཏེ་ལངས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་རེད། 1937
ལོའི་ཟླ་ 7 ཆེས་ 7 ཉིན་ས་ཆ་དེར་བྱང་བའི་དམག་འཕེལ་ཐངས་དང་པོ་དེར་
“ལུ་ཁྱེ་ཁོ་ཆེ་ཡི་དུས་འལྱར་”ཟེར་གྱི་ཡོད་ལ། “བདུན་པའི་ཆེས་བདུན་གྱི་
དུས་འལྱར་”ཡང་ཟེར་གྱི་ཡོད།

1931 ལོར་རི་བོན་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་གྱིས་རང་རྒྱལ་ལ་བཅན་.....
འཇུག་བྱེད་པའི་གོམ་སྟབས་རྗེ་མཁྱེན་སུ་བཏང་སྟེ། དུས་བྱུང་ཟླ་བ་ཁ་གསལ་
གྱི་ནང་ཁོ་ཆོས་རང་རྒྱལ་གྱི་ཡིའོ་ཉིང་ཞིང་ཆེན་དང་། ཅི་ཡིན་ཞིང་ཆེན། ཉེ་
ལུང་ཅང་ཞིང་ཆེན་གསུམ་བཅན་བཟུང་བྱས་སུར། གོམ་མཚམས་མ་བཞག་པར་
རང་རྒྱལ་གྱི་རྩ་པོ་ས་ཁུལ་ལ་ཆུར་ཤོལ་བྱས་ནའང་། ཅང་ཅེ་ཉིས་རི་བོན་ཆག་
དམག་གི་བཅན་འཇུག་ལ་འགྲོག་ཤོལ་མི་བྱེད་པའི་མིང་རྒྱས་བཟུང་བས་མ་ཆད།

2. ཡིན་པཅན་ཀླུ་ཡིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱང་གོར་བྲངས་ནས་ཁོ་པ་དང་
མཉམ་དུ་གྱུང་ཁན་དང་ཅ་མེད་གཏོང་རྒྱུ་དེ་ངན་ཡང་བཅངས་པ་རེད།

1937 ལོའི་དབྱར་དུས་སུ་2. ཡིན་པཅན་འཇུལ་དམག་ཅན་ཏེ་ ཀོན་འགག་སྒྲིའི་
ནང་ལོགས་སུ་འཇུལ་ཏེ། མཚུགས་སུ་དུ་རྟོ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བྱང་རྒྱུད་ས་ཁུལ་
དང་གྲོང་ཁྱེར་པེ་མིང་ཉི་འདབས་ཀྱི་ས་ཆ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཅན་བཟུང་བྱས་པ་
རེད། པེ་མིང་གི་སྟོ་རུབ་དུ་ལན་པེང་ཞེས་པའི་མཁར་རྫོང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་ད་
ལྟོ་ལུ་ཀོ་ལུ་ཆའོ་གྲོང་རྒྱལ་ཡིན་ཞིང་། དེ་སྐབས་མཁར་རྫོང་དེར་གོ་མིན་
དང་གི་ཅུན་ཉིར་དགུ་པའི་ཐོན་གཅིག་བཅའ་རྒྱུད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། མཁར་
རྫོང་དེའི་བྱང་མར་ཕྱོགས་སུ་2. འབྱར་འབྱར་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་ཉི་འདབས་སུ་2.
ཡིན་ཇག་དམག་གིས་བཅའ་རྒྱུད་བྱས་ཏེ་འཛིང་རགས་བཅོས་གིང་། ཉིན་ལྟར་
རེ་བཞིན་མེ་མདའ་ཆ་ཁ་ལྟ་བ་དང་། དམག་དོན་ནང་སྦྱང་བྱས་ནས། སེམས་
ཅེ་གཅིག་དུ་ཁ་གཡར་ས་ཞིག་བཅའ་ཏེ་དམག་འཁྲུག་བསྐངས་ནས་གོ་མ་གང་.....
མདུན་སྔོན་གྱིས་རང་ཀླུ་གྱི་ཏུ་པེ་ས་ཁུལ་བཅན་བཟུང་བྱས་ཐོག མཐར་ཀྱང་
གོ་ལྟོ་པོ་ཁྱུར་མིད་གཏོང་རྒྱུ་དེ་ངན་བཅངས་པ་རེད།

ཀྱང་གོ་གྱུང་ཁན་དང་གིས་2. འགོག་ཀླུ་སྟོབ་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་བཟུང་བ་
དང་ཀླུ་ཡོངས་མི་དམངས་ཀྱིས་2. འགོག་ཀླུ་སྟོབ་བྱེད་པའི་མཐོ་སྐབས་འཕུར་
པའི་ཤུགས་སྒྲིལ་ལོག ལན་པེང་མཁར་རྫོང་དུ་བཅའ་རྒྱུད་བྱེད་པའི་ཀྱང་གོའི་
དམག་དབྱར་གི་རྒྱ་ཆེའི་དམག་དམངས་དང་། འབྲིང་རིམ་དང་ལོག་རིམ་གྱི་
ཀླུ་གཅེས་དམག་དཔོན་ནམས་ཀྱིས་གི་དགོས་བྱུང་ནའང་ཀླུ་གོར་བྲན་གཡོག་
མི་བྱེད་པར་སེམས་ཐག་གཅང་བཅད་ཀྱིས་2. འགོག་མཐའ་འཁྱོལ་བར་བྱེད་རྒྱུ་
དམ་བཅའ་བཞག་པ་རེད།

ཟླ་ 7 ཚེས་ 7 ཉིན་གྱི་མཆན་མོར་2. ཡིན་པཅན་འཇུལ་དམག་གིས་སྔོ་བུར་
དུ་དམག་མི་གཅིག་པོར་སོང་ཟེར་ནས་བཅན་གཤེད་ཀྱིས་ལན་པེང་མཁར་རྫོང་ནང་

སྐྱུག་བཞེར་བྱེད་པར་འདྲ་དགོས་ཡོད་ཟེར་བར་མ་ཟད། གྲུང་གོའི་དམག་དབུང་
 ལམ་མིང་མཁར་རྫོང་ནས་ཕྱིར་འཕྱེད་བྱེད་དགོས་ཞེས་ཁྲུང་ས་མེད་ཀྱི་ཉམ་གཏམ་
 བཤད་པས། ཁོང་ཁོ་མེ་ལྷར་འབར་བའི་གྲུང་གོའི་དམག་དབུང་གིས་སློ་ཐག་
 བད་བཅད་ཀྱིས་ཉམ་གཏམ་དེར་མ་ཉན་པ་རེད། དེ་ལྷར་ཕྱོགས་གཉིས་འབྲེལ་
 གཏུག་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ། རི་བོན་བཅན་འཛུལ་དམག་གིས་ལམ་མིང་
 མཁར་རྫོང་ལ་གང་བྱང་དུ་མེ་མདའ་བརྒྱབ་པ་དང་དུས་མཉམ་དུ། ལུ་ཁོ་ཁྱེ་
 ཆའོ་ཟམ་པར་མེ་སྐྱོགས་བརྒྱབ་སྟབས། གྲུང་གོའི་དམག་དབུང་གིས་ཅང་ཅེ་
 ཉིའི་ཕྱིར་འཕྱེད་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་ལ་མ་བརྟེན་པར་དཔལ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་ཀྱིས་
 འགོག་ཆོལ་བྱས་ནས། ལུ་ཁོ་ཁྱེ་ཆའོ་ཟམ་པའི་ཐོག་ཁོང་ཁོ་མེ་ལྷར་འབར་བའི་
 རྒྱལ་གཅེས་དམག་མི་རྣམས་ཀྱིས་རལ་གྱི་ངར་མ་ཁྲད་ལ་བསྐྱར་རྟེ་རི་བོན་འདྲེ་
 དམག་གི་མགོ་བོར་བཏབ་པས། རི་བོན་ཇག་པ་རྣམས་ཀྱི་མགོ་ཡང་རྟོག་རིལ་
 བཞིན་ཟམ་འོག་གི་ཆུར་ལྷུང་བས་ཡུང་རྟེང་རྟོ་མི་ཆུ་ཡང་དམར་ལྷམ་མེར་བུར་
 པ་རེད།

ཅུན་ཉིར་དགུ་པས་དཔལ་ངར་ཆེན་པོས་རི་འགོག་བྱེད་པའི་རྒྱལ་གཅེས་
 བྱ་སྐྱོད་དེར་ལམ་སང་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་ཀྱི་སྒྲོ་སེམས་རབ་དུ་འཁོལ་བའི་
 རྒྱལ་སྐྱོར་ཐོབ་པ་རེད། ཁྲོང་ཁྱིར་བེ་མིང་གི་ཆན་མོན་ཕྱི་ལོགས་ཀྱི་གྲི་དང་རེམ་
 ཅོ་བདར་མཁན་བཟོ་བ་ཆོས་མཆོན་ནགས་མདེལ་ཆར་གང་ལའང་མ་འཛེམས་
 པར་ལུ་ཁོ་ཁྱེ་ཆའོ་གཡལ་སར་ཕྱིན་ནས་དམག་མི་ཆོར་གྱི་བདར་རྟགས་བྱས་པ་
 དང་། ཁྲང་ཞིན་རྟེན་གྱི་ཕྱོགས་ལམ་བཟོ་བུའི་བཟོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་རི་བོན་གྱི་
 གནམ་བྱས་མེ་མདའ་སྐྱག་སྐྱག་བརྒྱབ་པ་དང་འབར་མདེལ་དབུགས་པར་མ་
 འཛེམས་པ་དང་གྲོང་ཁོག་སྐྱོགས་པར་དམག་མི་ཆོར་མེ་མདའ་དང་མེ་སྐྱོགས་
 བཟོ་བཅོས་བྱས་པ་རེད། དེ་བཞིན་མི་རྣམས་ཀྱིས་མ་སྐྱལ་དང་ཁྲུང་ས་ཀྱིས་
 འཆམས་འདྲི་ཆོགས་པ་དང་སྐྱོབ་སྤང་རྒྱ་ཁག་སྐྱིག་འཛུགས་བྱས་ནས་གཡལ་སར་
 ཕྱིན་རྟེ་དམག་མི་རྣམས་ལ་འཆམས་འདྲི་བྱ་བ་དང་། མས་དམག་འཛོ་སྐྱོང་བྱས་